

bygg INDUSTRIN

Foto Pressens Bild

NUMMER 25 18 SEPTEMBER 1998 ÅRGÅNG 68 www.byggindustrin.com

Musiken åter till Nalen!

Selektiv rivning
**Nu kommer
uppföljaren...**

Vi På Bygget:

Inte vilken
kakelugn
som helst

Internationell Utblick:

Digital butler och
smarta kylskåp

OM...

konkurrensrådet

En möjlighet som
bör provas

Fasaden har fått tillbaka den ljusa färg som den hade på 1880-talet.

Musiken åter till Nalen!

Gata Regerings 74 rustas till sitt ursprung

Det gamla jazz- och danspalatset Nalen, på Gata Regerings 74, som grundaren Topsy Lindblom, uttryckte det, återuppstår till många stockholmares glädje. Stället hade sin storhetstid på 40- och 50-talen. Otaliga är de celebriteter som uppträtt i de anrika lokalerna som bl a Duke Ellington, Louis Armstrong, Charlie Parker, Nat Cing Cole, Lena Horne och Lars Gullin. Listan kan bli lång. Byggnaden från 1888, som varit rivningshotad, renoveras nu med varsam hand till sitt ursprungliga skick. En ståtlig TV-invigning av musikpalatset sker den 2 november.

Av Marianne Silén
Foto Martin Skoog

Byggherre för Nalen är SAMI, som köpte huset av Lewi Petrusstiftelsen i oktober

1997 när den hade gått i konkurs. För projektledningen ansvarar Stockholm Konsult och TL Bygg står för byggplatsorganisationen. I byggnaden kommer även SAMI att få en kontorsdel. SAMI som är ett expanderande "företag" kommer dock att ha kvar sina lokaler i det sk "fattighuset" på Döbelnsgatan.

– Vi projekterar och bygger samtidigt, säger *Johanna Hammar* och *Mats Zander*, platschefer, TL Bygg. Det är lite tufft! Vi har utgått efter de ursprungliga ritningarna, och efter gamla fotografier. På 70-talet hade det mesta av interiören målats över med plastfärg, till exempel hade man fullständigt okänsligt målat över guldinteriörer och marmoreringar. Det är, säger hon, jätteintressant att få vara med om sådant här bygge. Det hör

Foto Pressens Bild

Nalen som nu åter öppnas efter en omfattande renovering hade sin storhetstid på 40- och 50-talen.

verkligen till sällsyntheterna!

– Ventilationen, säger *Christer Svensson*, projektledare, Stockholms Konsult, är det största problemet. Det kan bli bortåt 900 personer som vistas i byggnaden samtidigt. Stora salen rymmer till exempel 450 personer, samtidigt kan ljudinspelningar pågå i de angränsande rummen och en stor symfoniorkester på 100 personer kan ha sin spelning.

– Därför krävs det, fortsätter han, att ventilationen är i princip dödyst.

Endast 20-25 dB är tillåtet. Det är de krav vi har på oss.

Luften som sugs upp ur fläkttrummet via en fläktunnel dimensioneras med ljudfällor. Kanalen avvibreras och ligger fritt från stommen, därmed blir det heller inga stomljud.

– Vi river ett helt golv i fläkttrummet och gjuter en tung platta, säger *Johanna Hammar*.

Ljudisoleringen är naturligtvis mycket omfattande bland annat mot angränsande

grannar. För akustiken ansvarar *Ingemar Ohlsson*, Audio Data Lab.

– Det är roligt att jobba med konstnärer och musiker, säger han. Detta är ett mycket speciellt projekt som kräver en minutiös planering.

De jättestora fönstren i stora salen mot David Bagares gata och gårdar har 14 mm tjocka laminatglas. Totalt är det sju fönster i byggnaden som sätts med dessa glas, som kostar ca 250 000 kronor, d v s 4 000 kr/m².

– Som mest kommer det, säger Christer Svensson, att dåna 120 dB i byggnaden (Alcazar i övre källaren). Därför bygger vi "rum i rummet", med fribärande bjälklag på golvet. Här ska ju hela tiden ljudinspelningar kunna pågå. En helikopter (som när till exempel Jeltsin var här), ska kunna flyga över huset utan att det ska höras in i stora salen.

I stora salen byggs med hjälp av stålplåtar en stor scen nedsänkt i golvet, samt med höj- och sänkbar teaterbelysning.

– Här ovan taket ryms ett antal motorer och vajrar. Det är ett litet pyssel att få till det, säger Christer Svensson. Tekniken är mycket avancerad på ett trångt utrymme.

– Under dubbla lager hittade vi också en gammal fin ekparkett från 1888, det är fyrkantiga mönstrade ramar som tas fram, säger Johanna Hammar. Detta kunde dock inte bevaras

Omfattande stuck

Stuckarbetena är omfattande ca 400 m² gips går åt. Stucken återställs efter Stads-museets dokumentation. Valven i stora salen återskapas, de befintliga valven gjuts av och nya kupor görs.

– Restaureringsarbetet med att återställa alla målningar, marmoreringar och ådringar är ytterst omfattande. Bara arbetet med att skrapa färg har pågått fram till semestern, säger Christer Svensson.

För det omfattande restaureringsarbetet har bland annat *Lennart Tjernberg* svarat. Han har mångårig erfarenhet och har även jobbat med bland annat Kina slotts omfattande restaurering.

I foajén öppnas de två ljuskupolerna och det intilliggande Harlem får tillbaka sin taklanternin. Ljusinsläpp som under resans gång sattes igen någon gång på 70-talet då huset genomgick en stor renovering öppnas åter.

– De vackra kakelugnarna från 1800-talet rustas också upp för användning, berättar Christer Svensson.

Teaterförbundet är också involverat i Fastighets AB Nationalpalatset. Det byggs även loger, för artister och musiker i källaren. Huset har också nio lägenheter i hyresrätter. Hela projektet omfattar 5 500 m² inklusive lägenheterna.

I våningen under ligger Narva, den gamla boxningslokalen fungerade under pingstkyrkans tid som bönesal och soppkök för utslagna. Alcazar som vetter ut mot David Bagares gata blir studio för

Detaljerna är många och vackra.

Konservator Christina Thörnblom går försiktigt fram. – Det är ganska knepigt, limfärg är svår är svår att lösa upp.

bland annat hårdrock, här ska man också kunna göra skivinspelningar.

Konservator *Christina Thörnblom* har återställt målningen på väggarna i Topsy Lindbloms gamla arbetsrum. På 70-talet täckte man över hela härligheten med spånskivor men nu har målningarna återigen kommit fram i dagern.

– Jag har provat mig försiktigt fram, säger hon. Limfärg är svår att lösa upp. Jag har löst upp den med ångat vatten. Målningarna har jag sedan förbättrat med vinylfärg.

Tapeterna är överfulla med fantasifulla målningar av konstnären *Erik Hermanson* som verkade på 30-talet. Det är mycket vin, kvinnor och sång. Lättklädda vackra damer med förföriska blickar dansar med halvt urdruckna vinflaskor i händerna. Och ovanför den vackra kakelugnen flyger en fågel med en tipskpong hängande i klorna.

– Undrar hur konstnären mådde egent-

Stucktaket i den stora salen som nu återställs förstördes helt vid branden 1970.

ligen, säger Christina och pekar på en målning av en fallskärmschoppare med styltor lindade kring benen.

Stora ljuskronor

Arkitekterna *Staffan Bergrahm* och *Per Ahrbom*, Ahrbom Arkitektkontor AB, har gjort ritningar av stucktaket som helt förstördes vid branden 1970. Taket i rotundan med sina åttkantiga sjärnor har förgyllts.

– Det har varit en stimulerande utmaning. De nya installationerna med modern teknik ska vara så, det ska vara så omärkligt som möjligt, säger Staffan Bergrahm.

– Tursamt var att de gamla ventilationsgallerna, i smide, för stora salen hittades i källaren. De har vi nu målat i ockra, förgyllt, och återställt i det 12 m höga stucktaket i den stora salen. Även de ståtliga pelarna kompletterade med stuck har fått sin förgyllning, säger Per Ahrbom.

Två stora ljuskronor till stora salen har nytillverkats.

– Här har vi haft ett utomordentligt samarbete med *Bengt Källgren AB*, säger Per Ahrbom.

De nya ljuskällorna drygt två meter i diameter har byggts upp med smide, glit-ter och med massor av klara lampor, s k reflektorlampor som "skjuter" ner ljuset.

– Jag lovar att det kommer att bli en bra stämning i rummet, säger Per Ahrbom.

Restaurang Gata Regerings

Byggnaden får också en ny restaurang och pub. Krögare blir *Göran Land*,

De gamla ventilationsgallren sitter återigen i det tolv meter höga taket, förgyllda och nymålade. Även de vackra pelarna har fått tillbaka sin forna glans.

– Som mest kommer det att dåna 120 dB i byggnaden. Därför bygger vi "rum i rummet", säger projektledare Christer Svensson, Stockholm Konsult.

– Vi projekterar och bygger samtidigt, det är lite tufft! säger platschef Johanna Hammar, TL Bygg.

svensk mästare i ballongflygning och *Jesper Taube*, son till *Sven-Bertil*, dessa driver Vaxholm III och Riddarhuset. Restaurangen ska heta Grand National – det ursprungliga namnet från 1880. Det ska serveras svensk husmanskost till högre kvalitet.

Restaurangen kan ta emot 70 personer och i puben finns det plats för 80 gäster. I källaren blir det en rymlig vinkällare.

– Nalen var på sin tid ett alkoholfritt ställe, det höll Topsy styvt på, berättar Christer Svensson. Men lite dubbelmoral var det dock allt. Musikfolket smysöp i sina skåp i stället. Och ibland blev det ett sjuherrans liv då Topsy körde dem på porten. Publiken som var onykter portades.

Återställd fasad

– Fasaden putsas också om. Det blir samma färg som på 1880-talet, kanske något ljusare ut mot gatan. Fasaden målades med oljefärg lika originalet. Det blir en färg som är den garanterat bästa. Innan vi satte igång gjordes ett antal färgprover enligt ledning av *Yvonne Lomborn* från Stockholm Konsult, berättar Christer Svensson.

Även bottenvåningen oljemålades. Den borttagna putsen återanvänds som barlast i gatufasaden. Enbart fasadrenoveringen kostar ca 1 Mkr.

Gatufasad och gården som fått nya plattor blev klar till midsommar.

– Byggtiden, från ax till limpa på cirka 12 månader är oerhört kort och pressad, vi kom in i projektet i oktober 1997 då SAMI köpte huset, säger Christer Svensson. Den totala ombyggnadskostnaden uppgår med inredning till ca 50 Mkr.

För att allt ska klaffa, krävs det en ytterst noggrann planering. Under oktober ska i stort sett alla byggnadsarbetena vara klara. Därtill kommer planeringen för ljus och ljud.

– Hoppas att Gud är god, säger Christer Svensson.

– Jag ser fram emot den stora invigningen den 2 november då TV sänder direkt, säger *Hans Lindström*, vd på SAMI. Det ska bli spännande! Efteråt ska det bli konserter varje dag i fjorton dagar. Allt från kammarorkester till jazz.

Fakta

Beställare/byggherre

SAMI genom Fastighetsaktiebolaget "Nationalpalatset", vd Hans Lindström

Projektleddning

AB Stockholm Konsult, Christer Svensson

Entreprenad

Delad entreprenad, s k Construction Management

Byggplatsorganisation

TL-Bygg AB, platschef Johanna Hammar, installationssamordning Lennart Gjalby

Arkitekt

inkl inredning och belysning

Ahrbom Arkitektkontor AB, Per Ahrbom/ Stefan Bergrahm

Konstruktör

Arne Hill AB, Per Backlund

Ljus och scen

Arteno Arkitekter & Teater, Torsten Nobling

Ljud

Sjöstrand Musikelektronik AB, Malte Sjöstrand

Elprojektör

Börje Eriksson Elkonsulter AB, Börje Eriksson

VVS-projektör

Södertörns VVS-konsulter AB, Conny Byström

Akustik

Audio Data Lab, Ingemar Ohlsson

Fasad

AB Stockholm Konsult, Yvonne Lomborn,

Tyréns Byggkonsulter, Jan Viik

Kvalitetsansvarig

AB Stockholm Konsult, Lasse Hägg

Byggantikvarisk sakkunnig

AB Stockholm Konsult, Göran Bergquist

Brandskyddssakkunnig

AB Stockholm Konsult, Jörgen Thor

Restaurang konsulter

Bofo Restaurangkonsulter Ab, Björn Weslien, smörgårskonsult, Frank Hollingworth